

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Triapostolatus Septemtrionis

Caesar, Philipp

Coloniæ Agrippinæ, 1642

Notæ reales in Vitam S. Ansgarij.

urn:nbn:de:hbz:466:1-43650

Nota reales in Vitam S. Ansgarij.

59. De hactenus desideratâ Vitâ S. Ansgarij, sic benevolus Lector habeat. Trium horum Sanctissimorum Episcoporum, VVillehadi, Ansgarij, & Rimberty, Vitæ olim non ut hic in nostro Hamburgensi Codice coniunctim, sed separatim extiterunt. Vnde factum, ut extantibus S. VVillehadi, & S. Rimberty vitis, ex quibus Haræus, Lippeloo, Menardus, Vastouius, verbotenus omnia desumserunt, quæ de eis tradiderunt, S. Ansgarij Vita etiâ à diligentissimis veteris historiæ inquisitoribus putata sit amissa, quandoquidem in ipsorum manus venire non potuit, nec de ipso aliud scripserunt, quàm quod ex Vitâ S. Rimberty eius Discipuli & successoris, Adamo Bremensi, alijsque Saxonice scriptoribus Cranzio & Surio, carptim excerpere potuerunt. Et hoc Cæsari etiam Baronio accidit, qui non semel de hac iacturâ conqueritur. Ad ann. Chr. 826. num. 37. sic de hac re scribit: *Res gestas S. Ansgarij scriptis mandatas esse à S. Rimberty eius discipulo & in Ecclesiâ Successore, auctor qui res ipsius S. Rimberty conscripsit testatur: sed quod sciamus non extant; pauca verò tantum de eo in vita eiusdem S. Rimberty scripta reperiuntur, nec non apud eos qui sunt prosequuti res Saxonum.* Iterum ad ann. Ch. 858. num. 15. sic de eadem re habet: *Res præclare gestas Ansgarij scriptis mandavit æquè Sanctus eius successor Rimberty, qui de Vitâ eius librum conscripsit, sed magnâ iacturâ perditum*

ditum querimus: Ex eo tantum illa sunt nobis nota,
qua idem qui supra Adam suo Chronico intexuit,
&c. Reuerâ tamen non fuisse perditum, sed
adhuc alicubi latitasse, diligens Annalium
Episcoporum Slesuicenf. scriptor Paulus Cy-
præus, qui anno fortè 1609 obiit, vir sum-
mus, cap. 22. libri sui satis demonstrat: vbi
ex huius S. Ansgarij Vitæ Præfatione bonam
particulam iisdem ferè verbis, quæ Codex
noster Hamburgensis habet paululum tamen
alicubi mutatis, citat; quem librum filius eius
Iohannes Adolphus Cypræus, postea Ca-
tholicus factus, Coloniae vulgavit, anno 1634.
Hunc igitur Vitæ S. Ansgarij librum à S. Rim-
berto conscriptum, cum vnâ cum SS. V Vil-
lehadî & Rimberti Vitis coniunctim per fi-
deles manus ad meas manus acciperem, non
potui nec debui aliter, quàm eum pro ho-
rum Sanctorum, præsertim Ansgarij, qui in-
ter eos eminet, & cuius ego panes aliquot
annis edi, honore, & publicâ Ecclesiæ utili-
tate, in lucem edere. Si qui fortè per Dei gra-
tiam Reges, Principes, Episcopi, Canonica-
tus, Magistratus, saltemue priuati homines,
memores esse velint vnde exciderint, pœnitentiam
agere, & prima opera facere; si super vias stare, &
videre, & interrogare de semitis antiquis, quæ sit
via bona & ambulare in ea vicissim cupiant, ve
inueniant refrigerium animabus suis, nec de se dici
patiantur, Non ambulabimus, Non audiemus. A-
poc. 2. 5. Ierem. 6. 16. Quin enim per hoc San-
ctissimos

ctissimos viros eadem Catholica fides & religio, quæ adhuc viget, autoritate & legatione Apostolicâ Romanorum Pontificum, ipsorum maioribus olim tot laboribus, periculis, & miraculis tradita, ab his auidè excepta & per tot secula exculsa sit, in dubium vocare nemo potest, sed nec ipsi iam vocant: & friuola vox est, dicere, Istos Apostolos suos, suosque maiores errorem errasse maximum, Antichristum & eius doctrinam prædicasse & suscepisse, cum se Christum eiusque doctrinam prædicare & suscipere putarent. Noli, popule mi, sic loquentes audire.

60. Cap. I. §. *Referebat.* Quoniam hic matris & patris S. Ansgarij, & cap. 6. etiam propinquorum, Fratris quoque Audberti nobilis prosapiæ, obiter mentio est, optassem ut tanti viri parentes nominibus suis, patria, & proauorum genealogia, more historico descripta essent: sicut & in Vita S. Vvillehadi, & S. Rimberti, in quibus humilitatis credo causâ hæc eadem similiter fere omisâ sunt. Siue enim ex clarâ, siue ex obscurâ familiâ fuerint, semper Dei per eos laus & gloria amplificaretur: ut qui ex tantis in tantum seipfos humiliarint, aut ex tantulis à Deo in tantum exaltati sint, ut etiam extrema pro nominis eius amplificatione pati sint ausi, & gratiâ eius suffulti nomen ipsius inter Gentes, quas Apostolorum instar ad Christi fident

fidem conuerterunt, magnum & gloriosum fecerint. *Benedictus Dominus Deus noster, qui in altis habitat, & humilia respicit in caelo & in terra! suscitans à terrâ inopem, & de stercore erigens pauperem: vt collocet eum cum Principibus, cum Principibus populi sui. Ps. 112. 5.* Quod his benedictis viris à Deo factum esse viderur, qui, sicut Apostoli Domini nostri ex piscatoribus assumpti, sic & ipsi ex ignobilibus fortè, honestis tamen familijs in Apostolorum successores vocati, per prædicationem, fidelitatem, & labores suos populorum Septentrionalium Principes constituti sunt, & confortatus, magnificatus, atque multiplicatus est Principatus eorum vehementer. Quò magis dolendum est, quòd nostris & patrum nostrorum infelicibus illis temporibus per ineptissimas Hæreses ista omnia ab ipsis ædificata succiderint, & quæ fors supersunt, ita defœdata sint, vt præstabilius istis populis esset, si hucusque Christum non agnouissent: facilius enim ad sanam & Catholicam eius fidem conuerti possent, sicut ipsorum maioribus olim factum fuit. Faxit Deus, vt horum Luminum suorum, qui Christi salutarem notitiam eis primi præluxerunt, contemplatione, ad ipsorum vestigia rursus sequenda excitentur.

61. Cap. 2. §. *Sed neque.* Mirari aliquis possit, quomodo S. Ansgarius in Visione Maiestatem Domini nostri Iesu Christi contem-
 P plans.

plans, dicere possit; Claritatem circa eum talem non fuisse, qua oculos contemplantium impediret, sed qua oculos gratissimè satiaret: Cùm paulò antè de seipso dixerit; in ipsa immensitate luminis, quid intus haberetur, contemplari se non potuisse, sed tantùm superficiem intuitum esse, & credidisse Dominum Iesum Christum esse, & postea cap. 3. dicit; se præ nimio splendore ex oculis Christi sibi apparentis emicante in faciem eius intendere non valuisse. Respondeo: Sanè inhabitat Deus lucem inaccessibilem, quem nullus hominum vidit, sed nec videre potest; & sic S. quoque Ansgarius, etsi in spiritu erat, oculis tamen corporeis & mortalibus videre sibi est visus; quomodo claritatem Maiestatis Christi & immensitatem luminis illius nec exhaustire nec penetrare potuit, nec apparentis etiam splendorem faciei sustinere. Hæc tamen omnia ita facta sunt, vt non impedirentur oculi eius, sed gratissimè satiarentur; hoc est, vt non inde obfuscatio, dolor, & tædium ei fieret sicut nobis fieri solet solem intentius intuentibus, sed facta est ei potius clarificatio, grata recreatio, & desiderium magis magisque videndi. Ex illa gratissima satiacione colligere est, quomodo illud impedimentum accipiendum sit.

62. Cap. 2. S. Cùm itaque. De Martyrio S. Ansgarij legitur, quòd, cùm Maiestatem Dei videret, vox ad eum facta sit, dicens: *Vade,*
 & *MAR.*

& Martyrio coronatus ad me reuertèris. Iam ille non est gladio, aut alio violento modo ob fidem Christi à tyrannis occisus, quales propriè Martyres dicuntur; sed in lecto suo inter manus suorum dysenteriâ solutus est. Igitur autor Vitæ eius S. Rimberrus in fine eiusdem cap. 2. exponit hoc Martyrium de mortificatione Crucis, quam iugiter in suo corpore pro Christi nominis honore portauit. Et cap. 33. eum infirmitate proprii corporis penè assiduè laborâsse dicit, vt omnis vita eius ferè Martyrium fuerit. Cumque in eodem cap. 33. vltimò decumbentè consolari vellet, ad memoriam eius reuocare studuit, quantum in Dei Seruitio, quantamque corporis sui pertulerit molestiam, & quòd etiam ipsa infirmitas nouissima, grauis nimium & diutina, satis ipsi pro Martyrio reputari possit. Quæ mihi non displicent: infirmitates enim corporis sui patienter ferre, affectus suos mortificare, iniurias hostium libenter sustinere, eaque omnia ex dilectione Dei, pro nominis eius honore, & propter fidem Christi aut plantandam aut conseruandam, spirituale quoddam, etsi non sanguinis, Crucis tamen sunt Martyrium. Siquidem Martyrem non tam pœna facit, quàm causa; vt rectè Gregorius dixerit: Sine ferro Martyres esse possumus; iniurias enim tolerare, inimicum diligere, secretum Martyrium est. Et sanè *μαρτύριος* testis est, & *μαρτύριον* testimonium.

P a

stimo-

timonium, quod cum Deo & Christo per
 omnes incommoditates nostras reddimus,
 Martyres sumus. Sicut ipse S. Ansgarius su-
 pra cap. 4. vidit, Fulbertum discipulum suum
 à condiscipulo ad mortem vulneratum, ip-
 sum vsque ad mortem dilexisse & pro eo
 orasse, & propterea inter Martyres in cœlo
 collocatum esse. Addo tamen ad prædicta
 & hoc: Si quis propter fidem Christi, præ-
 dicationem Euangelij, ædificationem Eccle-
 siæ, & in summa Dei gloriam & honorem,
 paratus sit mortem etiam crudelissimam
 & turpissimam sustinere, modò ei hæc
 necessitas incumbat, & Deus eum hoc glo-
 riæ gradu dignari velit, hunc coram Deo ve-
 rum Martyrem esse, etiamsi tale Martyrium
 coram hominibus non experiatur. Et sic S.
 Ansgarius, cum in Suedia diabolicus aliquis
 propheta omnem populum planè confudif-
 set errore, & contra virum Dei concitasset,
 dissuadentibus ei amicis hac vice prædicatio-
 nem, & suadentibus, si quid haberet precij,
 eâ ratione daret Regi: vt vitus inde euade-
 ret: Non, inquit, pro vitæ meæ redemptione
 aliquid hic daturus sum; Quia si Dominus
 Deus meus ita disposuerit, pro eius nomi-
 ne paratus sum hic & tormenta subire &
 mortem pati. cap. vitæ eius 23. Hic verè fuit
 Martyris in Confessore animus, in cœlesti-
 bus non Confessoris tantùm, sed & Mar-
 tyris præmio dignus! Sic tres pueri in for-

nace ignis, Daniel in lacu leonum, Iohannes Euangelista in cado serpentum, & feruente oleo, Martyres fuerunt, & inter eos numerantur, etsi singulari Dei consilio cum vita euaserint. Voluerunt enim pro Deo vitam suam dare, & ea confidenter aggressi sunt ac constanter pertulerunt, quæ mortem inferre poterant.

Non possum, quin huc referam pertinentissima verba S. Cypriani Episcopi Carthaginensis, quibus Lucium Papam Romanum ab exilio reuersum alloquitur & laudat lib 3. Epist. 1. Apparet relegationem vestram sic diuinitus esse dispositam, non ut Episcopus relegatus & pulsus Ecclesiæ deesset, sed ut ad Ecclesiam maior rediret. Neque n. in tribus pueris minor fuit Martyrij dignitas, quia morte frustratâ de camino ignis incolumes exierunt: aut non consummatus Daniel extitit in suis laudibus, quia qui leonibus missus fuerat ad prædam, protectus à Domino vixit ad gloriam. In Confessoribus Christi dilata Martyria non meritum Confessionis minuunt, sed magnalia diuinæ protectionis ostendunt. Repræsentatum in vobis videmus, quod apud Regem fortes atque illustres pueri prædicauerunt: Ipsos quidem paratos ardere flammis, ne dijs eius seruirent, aut imaginem quam fecerat adorarent; Deum tamen quem colebant, quemque & nos colimus, potentem esse ut eos de camino ignis

eximeret, & de Regis manibus ac de pœnis præsentibus liberaret. Quod inuenimus in Confessionis vestræ fide, & in Domini circa vos protectione gestum vt cum vos parati fueritis & prompti, omne subire supplicium, Dominus tamen vos pœnæ subtraheret & Ecclesiæ reseruaret. Regredientibus vobis breuiata non est Episcopo Confessionis suæ dignitas, sed magis creuit Sacerdotalis auctoritas, vt altare Dei assistat Antistes, qui ad Confessionis arma sumenda & facienda Martyria, non verbis plebem, sed factis cohortetur, & imminente Antichristo paret ad prælium milites non solū sermonis & vocis incitamento, sed fidei & virtutis exemplo. Hætenus Cyprianus planè in sensum nostrum.

63. Cap. 11. in fin. Cella Thurholt S. Ansgario ab Imperatore Ludovico donata in Gallia esse dicitur. Et hinc oriundus erat S. Rimburtus, vid. c. 3. vitæ eius. Nec minùs tamen ex Gente Danorum progenitus dicitur, vitæ S. Ansgarij cap. 29. Quomodo hæc conueniant? nisi parentes Rimburti natione quidem Dani fuerint, & tamen in Thurholt Galliæ habitârint, possidente nimirum illud S. Ansgario.

Huius Cellæ Thurholt mentio est in vita S. Allouini, dicti Bauonis, talis quidem, vt agnoscere sit, eam in Flandria non longè à Ganda nunc Gandauo germ. Gent / fuisse. Cum enim vir deuotus ad B. Anandum Gandam

dam, illius Ecclesiæ fundatorem & primum
Episcopum venisset, ab eoque solemniter in
Cleri Ordinem receptus esset; postea varia
loca piè visens, & aliqua etiam habitans,
comperto quòd B. Amandus Monachus in
Gandensi Ecclesia substituisset, ad locum pro-
fessionis suæ redijt, ibique sub Abbate Flo-
riberto solitariè in propria cellula mirè vi-
uens, tandem lectum ægritudinis incidit,
quam tamen longè antè prævidit & prædi-
xit. De morte eius hæc habentur concepta
verba, apud Francisc. Haræum, qui Vitas
Sanctorum potissimū ex Aloysio Lipomano
& Laur. Surio, huius autē Sancti ex Theo-
dorico Abbate Sancti Trudonis collegit, &
descripta est 1. Octobris. De egrotante sic
ait: Familiarem habebat Dominum Thur-
holtensis Ecclesiæ Presbyterum. Vocatur fa-
mulus, & ad requirendum eum festinare ius-
sus, incipit velle ire quòd nesciebat. Sed adest
derepentè Angelus Domini; ipse comitatur,
ipse Thurholt usque deducit; & exposito
negocio, Presbyterum assumit, & recomi-
tatur. Hunc vir scilicet Domini inter loquen-
dum secretum habuit: huic curam funeris sui
vt haberet iniunxit: huius postremū officio
communicavit, ac sic paulò post Spiritū de hu-
ius fecis luto felicissimè efflavit. Aderat tū in
præsentiæ, & S. Episcopus Amānus, & Ve-
nerabilis Abbas Floribertus: qui & ipsi cellu-
lam ingressi, cernunt mirabilia Dei in mar-
tyrio

tyrio militis sui, &c. Monasterium autem Oratorium & Cellam dici, patet ex Vita S. Gerardi Abb. Bromensis, quam descripsit Gonterus Abbas, & Haræus compendiosè repetijt, 3. Octob. his verbis: Erat tunc, sicut est etiamnum hodie Oratorium eo in loco (Bromij) quem alij Cellam, alij Vttdungum vocât. Hic Clericorum instituitur, quod initio ipse eò introduxerat (cùm adhuc in seculo Comes esset), inde remouit (ob temeritatem scilicet eorum, non bonam vitam, & retrū malæ illorum famæ odorem, quæ postea describuntur), & Monasteriū Ord. S. Benedicti illi substituit, (postquam eiusdem loci Abbas factus esset.)

64. Cap. 12. Et in rubrica & in textu huius capituli Gregorius hic Papa, qui ad Ludouici I. petitionem S. Ansgarium Archi-Episcopum confirmauit & ei Pallium dedit, scribitur fuisse Gregorius I. quod ego fidèter expunxi, tanquam errorem scriptoris, qui II. legit cùm IV. essent. Est enim Gregorius IV. qui cum Ludouico I. vixit; à Gregorio autem II. vsque ad Pascalem, à cuius prædecessore Ludouicus primus nouiter Imperator coronatus erat, intercedunt anni circiter centum; quo tempore nondum Carolus Mag. multò minus Ludouicus eius filius fuit. Huius Ludouici hic noster Gregorius in Decreto suo, infra in Appendice, expressè mentionē facit, sicut & Ebonis Archi-Episcopi Rhemensis, cuius & Ansgarius & Pascalis Papa, Gregorio IV. prior, in suis Epistolis

stolis mentionem fecerant. Accedit testimonium ipsius Ludouici I. in suo Præcepto, cuius Imperij anno 21. hæc gesta sunt: & testimoniū Baronij, qui clarè Gregorium I V. nominat ad ann. Christi 832. in princ. & num. 7. & Adamo Bremense Histor. Eccles. cap. 17. Et Crantzio Metropol. lib. 1. cap. 20. Et certè Gregorij II. tempore nec ipse Ansgarius in rerum natura fuit, qui tamen Romæ in Gregorij præsentia fuisse dicitur, quando eum confirmauit & Pallio donauit. vid. Gregorij decretum.

65. Cap. 12. sicut & in Appendice in Decreto Gregorij, vbi narrantur Regna, loca, & populi, ad quos S. Ansgarius missus est, non inueniuntur Sabeni, quorum meminere Baron. ad ann. Christi 826. num. 37.

66. Cap. 12. §. Cui etiam Locus ille transalbinus Welanao, in quo Cella esse data legitur Gauthberto adiutori S. Ansgarij, mihi videtur fuisse locus qui adhuc *Wehl* dicitur, aduersus & supra Stadam, infra Hamburgū, vbi etiam adhuc Rulandus superest: quales statuas multas Carolus M. in honorem consanguinei sui Rulandi, qui oræ Britanicæ Præfectus fuit, & cum exercitu ex Hispania in Gallias rediēs in pyrenæis montib. periit, & Rutlādus à Dionys. Patauio Rationarij temporum part. 1. c. 7. dicit hinc inde in locis quæ singularib. priuilegijs donabat erigi fecit Magdeburgi, Halberstadij, Bremæ, VVehlæ, Bråstedij in Holsatia, &c. Excellentissimū quem vidi, Bremæ est, qui præter

præter

Galliarv. præter gladium etiam clypeum gerit, in cu-
diens in Py- ius margine hæc simplicitatis antiquæ verba
renais mon- aureis literis scripta sunt: Freyheit tho icf tu
ribus perijt, oppenbar/die R. Carl vnd manch Fürst furwar/
& Rutlan- Dieser Stadt gegeben hat / des dancket Gott
das à Dyo- daß ist mein rhabt.
nij. Patavio

Rationarij
Temporum
part. 1. c. 7.
dicitum.

67. Cap. 16. mirac. 1. Herigarius vrbis
 Birca in Suedia Præfectus, fidelis Christi ser-
 vus, cum popularibus suis de vero Deo cer-
 tans, tempore pluviæ, sic ait: Inuocate vos
 nomina Deorum vestrorum, ne pluvia super
 vos descendat; & ego inuocabo Deum meum
 Iesum Christum, ne aliqua stilla pluviæ me
 contingat: & si quis in hac parte se inuocan-
 tes exaudierit, IPSE SIT DEVS. Ipse sit
 Deus, inquit non quasi nouiter per eos fie-
 ret; sed quia ab ipsis pro vero Deo agno-
 scendus & habendus esset. Dij Gentium fa-
 cti sunt, noster autem Deus EST, cognosci-
 tur, & colitur. Simili planè phrasi, qua olim
 Elias Baaliticis prophetis dicebat: Inuocate
 nomina Deorum vestrorum; & ego inuocabo no-
 men Domini mei: & Deus qui exaudierit per ignem
 IPSE SIT DEVS. 3. Reg. 18. 24. Quod
 iam antè sic interpretatus erat, loquens po-
 pulo: vsquequò claudicatis in duas partes?
 Si Dominus est Deus, SEQVIMINI eum:
 Si autem Baal, SEQVIMINI illum. vers.
 21. & postea in precibus suis dicebat: exau-
 di me Domine exaudi me, vt DISCAT
 populus iste, quia tu es Dominus Deus.
 Vers.

Verf. 37. & ipse tandem populus ait: Domi-
 nus IPSE EST Deus, Dominus IPSE
 EST Deus. Verf. 39. Et sic hic quoque post
 exhibitum miraculum Herigarius dicebat:
 Ecce VIDETIS, quis SIT Deus! Similiter
 in sequenti miraculo orat ita: Domine mi Ie-
 su Christe, vt SCIANTE isti miseri, quia tu
 es Deus solus, & non est alius præter te.

68. Cap. 19. Habetur vtrumque, & quòd
 Bremensis Ecclesia Hamburgensi adiuncta
 seu vnita sit, & quòd ei subiuncta siue sub-
 iecta sit. Hæc quid differant, nemo non vi-
 det. Subiectioni consentit Bulla Decreti Pon-
 tificij à Nicolao Papa data, vt infra in Apo-
 pendice habetur, & in sequente cap. 20.
 verbotenus citata est; in qua Salomo Con-
 stantiæ ciuitatis Episcopus nomine Impera-
 toris petijt, vt Bremensis Ecclesia nouellæ
 Archi-Episcopali (Hamburgensi) *vniretur &
 subderetur* Sedi: & Papa respondit: Decerni-
 mus prædictas Dioceses, Hamburgensem &
 Bremensem, non deinceps duas, sed *vnam
 esse & vocari* (hæc est vnio & coniunctio, sed
 quæ alteri suberit?) *subdique* Sedi, quæ præ-
 decessoris nostri decreto Archi-Episcopali
 est munere sublimata. Hæc cum citra con-
 trouersiam Hamburgensis sit, subditur igi-
 tur hic ei Bremensis: quanuis non vt tunc e-
 rat tota; sed restitutâ prius Ecclesiæ Ferdensi
 parte aliquâ inde ablatâ. quam ego Ramso-
 lam cum confinio suo esse autamo & ex A-
 damo

damo lib. I cap. 23. confirmo, vt vbi S. Ansgarius tempore exilij sui, cùm à barbaris Hamburgo pulsus esset, habitauit, ibi Monasterium Canoniale erexit, quod adhuc est, & inde ad Ecclesiam Bremensem Præsule carentem Archi-Episcopus vocatus est. De hac præmentia & subiectione adhuc tumet aliquod olim conceptum vlcus in peccatoribus harum ciuitatum, quod ipsis sanandum relinquo. Hodie certè Archi-Episcopus Bremensis in omniũ ore est, de Hamburgensi Archi-Episcopatu nemo loquitur: imò videtur Hamburgensis Ecclesia Bremensi esse subiecta. Vid. infr. Not. 84.

69. Cap. 20. §. *Cum quo.* Habetur, quòd quia ipse Dominus Ansgarius per se non potuerit abire Romam ad consensum Papæ impetrandum super vnione Hamburgensis & Bremensis Ecclesiarum, suo loco directus sit Nordfridus Presbyter. Quod igitur infra in Appendice in Decreto Nicolai Papæ super hac eadem re, Pontifex quasi præsentem alloquitur, Prosopopæia est, non personæ coràm assistenti viuâ voce, sed Archi-Episcopo absenti per hoc Decretum fit: alloquitur eum Papa literis, non verbis. Priùs autem Papæ Gregorio præsens adfuerat, vt ex eius Decreto liquidum est, & ego in margine annotaui. Ab vtrisque enim his Papis, & confirmationem illam, & Pallium accepit, sicut Bullæ Decretorum ipsorum ostendunt.

70. Cap.

70. Cap. 30. §. *Iam verò*. Aquæ quam bibiturus erat aliquantulum de potu admiscuit, De potu, id est, de vino: vinum enim est naturalis potus hominis, sicut panis cibus. Psalm. 103. 15.

71. Cap. 30. §. *Specialius*. Illud Hospitale pauperum, quod S. Ansgarius in Brema constituit, duodecim fuit pauperum; qui reliquorum accedentium & recedentium curam gererent: & est posterioribus temporibus, cum opibus & viris idoneis creuissent, ab aliquo Catholico Archi Episcopo Brementi in Canonicatum duodecim personarum versum, qui adhuc in esse est. Splendidissimum est deinceps ædificatum Templum, turri præaltâ foris, & intus Organo præclaro ornatum, & adhuc ad Sanctum Ansgarium dicitur: in quæ suppellectilem sacram, bibliotecam, & alia preciosa à Catholicis relicta, conuersa esse respondent.

72. Crantzius lib. 1. cap. 38. habet, S. Ansgarium post vnionem Hamburgensis & Brementis Ecclesiarum superuixisse 7. annis: vid. Baron. ad ann. Chr. 858. num. 14. noster autem Codex ter habet (est n. eadem res tribus locis scripta) quòd 18. annis superuixerit. vid. post S. Ansgarij Vitam. Quod *ἀντιοφάνης*, sic concilio. Anni 18. nostri Codicis intelligendi sunt à tempore primæ Administrationis post factam vnionem; anni autem 7. Crantzij à tempore

pore

pore Confirmationis Papalis. Cùm enim fieret unio, Ecclesia Coloniensis absque benedictione Episcopali degebat, & illud diuturnum exiit: postea Guntharius Coloniensis Præsul constitutus, cùm contradiceret huic unio, ab Imperatore Ludouico iuniore, alijsque Ecclesiasticis & Politicis, Wormatiæ rogatus, consensum suum hæcenus præbuit, Si Apostolicâ auctoritate firmaretur ea unio; hæcenus ergo nondum confirmata fuit. Tum demum missus est Salomon Constantiensis ciuitatis Episcopus & Nordfridus Presbyter ad Papam Nicolaum, & Confirmationem obtinuerunt. Anni igitur 11. decurrerunt ab unione facta ad hanc Confirmationem, quibus S. Ansgarius unio Episcopatus administrauit: his additi 7. anni post Confirmationem factam faciunt 18. Vid. cap. 20. Vit. S. Ansg. & Epist. Nicol. PP. in Append. Adamum item Bremensem, & Albertum Crahtzium, quorum ille *plenariam* appellat Copulationem lib. 1. cap. 31. hic *plenariam* Unionem, Metropol. lib. 1. cap. 42. circa fin. ob Confirmationem scilicet.

Nota reales in Vitam S. Rimberti

73. Quis S. Rimberti Vitam scripserit, nondum satis compertum habeo: suspicor tamen fuisse ipsum successorem in Archiepiscopatu Adalgarium, qui ei olim à germano suo fratre Adalgario Nouæ Corbeix Abbate;